

Memoriu de activitate

Subsemnatul, Deaconu Petru, student-doctorand al Școlii Doctorale din cadrul Facultății de Teologie Ortodoxă „Justinian Patriarhul” din București, cu frecvență, fără taxă, cu bursă, având coordonator pe Pr. Prof. Univ. Dr. Mihail-Simion Săsăujan, iar ca temă *Reformele administrative-bisericești ale episcopului Evghenie Hacman al Bucovinei (1835-1873) în contextul politicii austriece de stat de la mijlocul secolului al XIX-lea*, depun prezentul memoriu în vederea susținerii tezei de doctorat.

1. Etapele cercetării

Odată cu epuizarea lecturării literaturii secundare aferente temei avute în vedere, am sesizat nevoia imperativă de a accesa documente de arhivă care să clarifice interogațiile specifice subiectului. Aceasta a constituit o primă provocare majoră, întrucât acestea au fost redactate în limba germană de secol XVIII-XIX și de aceea am fost nevoit ca într-un timp relativ scurt să îmi însușesc cunoștințe de limbă la nivel avansat. Acest lucru a fost posibil prin intermediul unei burse acordate de Organizația „Brot für die Welt”, prin Departamentul de Teologie Evanghelică a Facultății „Lucian Blaga” din Sibiu. Întrucât la sfârșitul bursei amintite am obținut calificativul B1 la examenul de limbă, am fost acceptat la un stagiul de cercetare, finanțat de Biserica Evanghelică din Germania (EKD) în cadrul Universității „Ludwig-Maximilian” din München între 2019 - 2022. În prima parte a stagiului amintit am obținut certificatul DSH 2 / C1 (Deutsche Sprachprüfung für Hochschulzugang), iar în a doua parte am accesat noi documente arhivistice, am participat la seminarii dedicate doctoranzilor în cadrul Universității menționate mai sus sau am valorificat documentele identificate inițial.

În vederea cercetării subiectului avut în vedere am accesat documente din următoarele instituții: Arhiva Națională a Austriei – Viena, Arhiva Universității din Viena, Arhivele Naționale ale României – Suceava, Brașov și București, Arhivele Naționale Ucrainene – Cernăuți și Arhivele Naționale Sârbești – Carloviț.

În tot acest răstimp am prezentat rapoartele de cercetare și referatele de progres: *Bucovina în Imperiul Austriac în secolul al XIX-lea; Organizarea bisericească din Bucovina în timpul Episcopului Evghenie Hacman (1835-1873); Ridicarea Episcopiei Bucovinei la rang de Mitropolie și relația dintre Evghenie Hacman al Bucovinei și Andrei Șaguna al Transilvaniei*. Totodată, am publicat două articole: *Activitatea și personalitatea Episcopului*

Evghenie Hacman în viziunea lui Iraclie Porumbescu și Experiența academică a primului Mitropolit al Bucovinei – Eugen Hakmann (1817-1821).

2. Motivația, actualitate și obiectivele lucrării

Dorința de a ști mai multe despre istoria bisericească a ținuturilor natale, dar și încurajarea părintelui profesor coordonator Mihail - Simion Săsăujan de a descoperi aspecte noi cu privire la activitatea unor episcopi care au păstorit Biserica din Bucovina în secolul al XIX-lea, m-au determinat să mă concentrez asupra personalității episcopului Evghenie Hacman (1795 - 1873).

Motivația de ordin personal a fost dublată și de una de natură științifică. Lipsa unei biografii în limba română, propunerea istoricilor români, ucraineni și austrieci asupra necesității cercetării și reevaluării vieții și activității mitropolitului Evghenie Hacman și, nu în ultimul rând, existența unui volum însemnat de material arhivistic nevalorificat cu privire la viața bisericească din Bucovina secolului al XIX-lea, mi-au întărit decizia luată.

Actualitatea cercetării este dată, atât de importanța pe care o are primul mitropolit al Bucovinei pentru poporul român și pentru cel ucrainean, cât și de atenția pe care o suscită și în prezent. Biserica Ortodoxă Ucraineană⁴ (Patriarhia Moscovei) și Biserica Ortodoxă a Ucrainei (la 6 ianuarie 2019 a primit tomosul de recunoaștere a autocefaliei din partea Patriarhiei Ecu-menice) au reluat procesul de canonizare a ierarhului bucovinean, Evghenie Hacman fiind considerat un simbol al autocefaliei bisericești și al unității poporului ucrainean.

Pentru români, analizarea temei menționate conduce la înțelegerea realităților bisericești și naționale ale secolului al XIX-lea din Bucovina, a identității bisericești, lingvistice și naționale românești și la recuperarea adevărului istoric despre românii din regiunea Bucovinei de Nord.

Obiectivul general al lucrării de față este, atât prezentarea vieții, personalității și a activității bisericești a mitropolitului Evghenie Hacman, cât și reevaluarea acestora, având în vedere mai ales informațiile inedite identificate în Arhivele Naționale din România, Austria, Ucraina și Serbia.

3. Articole științifice publicate

a. „Activitatea și personalitatea episcopului Evghenie Hacman în viziunea lui Iraclie Porumbescu”, în: Anuarul Facultății de Teologie Ortodoxă „Justinian Patriarhul“, XVII (2017), Editura Basilica, București, pp. 419-426.

b. „Experiența academică a primului mitropolit al Bucovinei – Evghenie Hacman (1835-1873)“, în: Studia Theologica Orthodoxa Doctoralia Napocensia, Gabriel Noje (ed.), IV (2021), 2, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, pp. 233-245.

c. „Mănăstirile din Bucovina în timpul episcopului Evghenie Hacman(1835-1873)“, în: Studia Doctoralia Andreiana, XIII(2024), 2, pp. 223-236.

d. „Concepția episcopului Evghenie Hacman al Bucovinei despre organizarea bisericească ortodoxă“, în: Studia Doctoralia – în curs de publicare.

4. Comunicări științifice

a. „Activitatea și personalitatea episcopului Evghenie Hacman în viziunea lui Iraclie Porumbescu” – referat susținut în cadrul Sesiunii de comunicări științifice ale doctoranzilor organizate de către Școala Doctorală „Dumitru Stăniloae“ a Facultății de Teologie Ortodoxă „Justinian Patriarhul“, Universitatea din București, în perioada 17-18 mai 2017 la Mănăstirea Caraiman, Bușteni.

b. „Experiența academică a primului mitropolit al Bucovinei – Evghenie Hacman (1835-1873)“ – referat susținut în cadrul Simpozionul internațional de Teologie, Istorie, Muzicologie și Artă cu tema „Pastorația și filantropia creștină în vreme de pandemie: șansă, povară sau normalitate identitară?” organizat de către Facultatea de Teologie Ortodoxă a Universității Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca, în perioada 2-3 noiembrie 2020.

c. „Mănăstirile din Bucovina în timpul episcopului Eugenie Hacman(1835-1873)“ – referat susținut în cadrul Colocviul doctoranzilor (Zilele Șaguniene 2024 – Ediția a VIII-a) organizat de Școala Doctorală a Facultății de Teologie Ortodoxă „Sf. Ierarh Andrei Șaguna“, Universitatea „Lucian Blaga“ din Sibiu pe 4 decembrie 2024.

d. „Concepția episcopului Evghenie Hacman al Bucovinei despre organizarea bisericească ortodoxă” – referat susținut în cadrul Simpozionului Național al Școlii Doctorale: Un secol de viață și cultură bisericească în eparhia Aradului organizat de Facultatea de Teologie Ortodoxă „Ilarion V. Felea“ din Arad, în perioada 22-23 mai 2025.

5. Noi direcții de cercetare

Cu toate că m-am străduit să prezint și să analizez în cele șase capitole ale lucrării, cât mai multe aspecte privitoare la biografia și activitatea episcopului Evghenie Hacman, nu emit nicidecum pretenția că prezenta lucrare este una exhaustivă. Dimpotrivă, au fost aspecte pe care, din lipsa resursei de timp, spre exemplu, am reușit, fie doar să le amintesc succint, fie nu

le-am tratat deloc, fiind, de fapt, direcții de cercetare noi, care presupun un alt demers științific. În acest sens, amintesc teme care sunt în strânsă legătură cu activitatea episcopului Evghenie Hacman, precum: construirea reședinței mitropoliților Bucovinei și Dalmației; înființarea de școli sau construirea de biserici; poziția preoților ortodocși cu privire la conceptele de națiune și autonomie; reorganizarea bisericească din imperiu.

În acest sens, menționez că în Arhivele Naționale din Suceava se găsesc referatele cu privire la „națiune, scopul și autonomia Bisericii ortodoxe“ pe care preoții le-au trimis în 1864 Consistoriului condus de episcopul Evghenie Hacman, dar și referatul întocmit de preotului Constantin Popovici cu privire la scrierea semnată de Episcopul Andrei Șaguna intitulată *Anthorismos* sau *Deslușire comparativă asupra broșurei: „Dorințele dreptcredinciosului cler din Bucovina în privința Organizării canonice a diecezei și a ierarhice sale referințe în Organismele Bisericii ortodoxe din Austria”*.